

Jenny Andreasson sätter upp *Hamlet* på Dramaten

– Visst är det en fantastisk pjäs, men den är oformlig, alldeles för stor, lång och orytmisk. / Jenny Andreasson, regissör

Jenny Andreasson har mest satt upp pjäser av kvinnliga dramatiker. Det började hon med när hon var konstnärlig ledare för Spetsprojektet 2006-2009, ett samarbete mellan Riksteatern, Östgötateatern och Örebro länsteater. Hon har fortsatt det arbetet som regissör på Dramaten, där hon bland annat satt upp *Slott i Sverige* av Françoise Sagan och *Kriget har inget kvinnligt ansikte* av Svetlana Aleksijevitj. Den 16 januari 2016 har hennes uppsättning av *Hamlet* premiär på Dramaten.

– Att sätta upp *Hamlet* är tvärtemot vad jag brukar göra, men jag ville utmana mig själv, efter att ha jobbat så pass länge med de kvinnliga dramatikererna. Jag har letat efter ett material som beskriver vår tid, som jag upplever som så akut, ett material som dessutom tar upp personliga föreställningar som jag går runt med. Då kändes det som att jag gick och tänkte på just *Hamlet*.

– Visst är det en fantastisk pjäs, men den är oformlig, alldeles för stor, lång och orytmisk. Jag har sett otroligt många uppsättningar av den, och i sista delen av pjäsen brukar jag alltid vara så trött, precis som regissören och skådespelarna, som bara färdas mot den fäktningen på slutet och att alla ska dö.

– Till en början pratade jag ganska illa om *Hamlet*, men så fick jag plötsligt en slags ingång i pjäsen och började läsa den. Då fick jag exakt samma upplevelse som jag haft med de kvinnliga dramatikererna: jag försätter mig i ett slags nolläge och läser vad det egentligen står. Är det det *här* den där scenen handlar om? Och jag gick igång på alla cylindrar.

– En scen som har berört mig är senare delen av dödgrävarscenen. Att se Hamlet stå i det som ska bli hans älskades grav är en otroligt vacker bild. Och fruktansvärd! Det har jag aldrig förstått i alla de uppsättningar jag har sett. Det har aldrig kommit till mig att det är just det som händer. Jag tänker även på det faktum att

Jenny Andreasson. Foto: Roland Hejel

Hamlet är borta, och enligt egen utsago spolats upp naken på Danmarks kust. Sådant och massor av nya och spännande saker har jag upptäckt.

ATT HA SETT MÅNGA UPPSÄTTNINGAR av *Hamlet* tycker Jenny Andreasson inte har varit besvärande när hon nu själv ska ta sig an pjäsen.

– Jag tycker det har varit förvånansvärt enkelt. Jag har kunnat vara i de tolkningar jag har sett, och samtidigt vara i min egen. Det tror jag har att göra med att pjäsen är så öppen. Den har något undflyende, och man måste besegra den, och göra den till sin. När jag väl har gjort det, känner jag mig triggad, och *Hamlet* känns som ett ovanligt roligt sällskap i arbetet.

– Förut har jag satt upp pjäser som kanske satts upp en gång, så det är fantastiskt att få göra en pjäs som har gjort sju miljarder gånger. Så fort jag får en tanke, så kan jag bara slå på nätet och se vad någon annan har tänkt kring det. Det har *inte* gjort mig suddigare, utan har varit en helt annan stimulans än vad jag trodde det skulle vara. Ta scenen där Hamlet konfronterar sin mamma. Jag har tittat på många filmatiseringar, och just den scenen är så fruktansvärt

dålig i nästan alla uppsättningar. Så när jag har dåligt självförtroende och tänker: ”Nej, det här kommer aldrig att gå”, så tittar jag de fem värsta klipperna, och tänker: ”Ja, så *här* dåligt kan jag bara inte göra det!” (skratt)

JENNY ANDREASSON VILL ATT PJÄSEN ska utspela sig i modern tid.

– Men jag är mycket mer intresserad av att i pjäsen hitta vår tids konflikter, än att någon ska gå runt med en Iphone. Det samhälle som skildras är extremt aktuellt, med en omvärld i krig, med en korrumpierad makt, och hur vi frångått moral och hänger oss åt våra begär.

EN AV ANLEDNINGARNA TILL ATT Jenny Andreasson fastnade för att göra *Hamlet* är att hon inser att hon har en väldigt vag relation till pappor! Och till manlighet!

– Jag har tidigare fokuserat mycket på mammor. Nu har jag faktiskt valt att tona ner det patriarkala i pjäsen. Ofelia är i pjäsen ett feministiskt problem. Hur hanterar man henne? Gertrud är kanske lättare att fantisera kring än kring Ofelia. Det var inte förrän jag kom på en möjlighet att hitta Ofelias väg in i pjäsen, som jag kände att jag kunde sätta upp den. Visst går det att göra en hederskulturkoppling, och på så sätt visa att Ofelia är ett totalt offer för det patriarkala. Det är en viktig fråga men den är *jag* mindre intresserad av att göra något av just nu.

JENNY ANDREASSON VILL OCKSÅ fokusera på att Ofelia är en del i maktspelet, och att hon är i symbios med Hamlet mycket längre in i pjäsen än vad hon brukar vara. Hennes roll är också betydligt större och viktigare än den brukar vara, något som också understyks av att hon har fått överta en del repliker från både Hamlet och Horatio (vars roll är struken i uppsättningen).

– Hamlet och Ofelia är snarast i maskopi med varann. Så vill jag tänka för

att helt enkelt skapa en annan typ av vad jag tycker är en modernare och mer intressant relation dem emellan. Att det inte ska behöva handla om den stackars oskulden och den destruktive prinsen, utan att de båda kan dela någon slags dödslängtan. Detta också för att lyfta fram kampen inom människan mellan å ena sidan det renaste och mest oskuldsfulla och å andra sidan det mest destruktiva som vill förstöra. Det krävs verkligen skådespelare av en rejäl kaliber för att greja de där två rollerna, och jag har valt två jag har jobbat med förut, nämligen Hamadi Khemiri och Nina Zanjani.

– *Hamlet* är verkligen den svartaste pjäsen som finns. Kriterierna för skådespelarna har varit att man kan spela djupaste tragedi, och samtidigt klarar av att spinna loss i de komiska absurda aspekter som finns i pjäsen. Och jag hoppas vi kan vara både i det svart och i det vita.

– Människorna i pjäsen befinner sig i ett desperat läge, och det är väldigt plågsamt men också väldigt roligt. Varje människa har ett starkt dilemma, och alla har en stark drivkraft att se om sitt hus och brottas med otillåtna begär efter varandra, men också efter makt. Sådant kan bli riktigt humoristiskt. Shakespeare pysslar med de mest allvarliga frågorna, och har sedan en otrolig förmåga att bara dansa runt i allt det där.

JENNY ANDREASSON MENAR ATT rytmen i pjäsen är otroligt viktigt, både i själva föreställningen och i språket.

– Man tappar så mycket när det görs slarvigt. Och folk kan fråga: ”Varför pratar dom så konstigt?” Men det händer *så* mycket när skådespelare hittar den där rytmen. Man måste låta texten gå före känslan, för då kommer känslan av sig själv, och den kommer så otroligt kraftfullt. Det är alldeles för vanligt att man blaskar på med känslan först, och då hör jag inte ett dugg av vad som sägs.

– Jag såg en dokumentär som utspelade sig i amerikanska södern, och i det språket finns verkligen en ’soul’. Det är ett berättande språk, där allit-

Jenny Andreasson, Nina Zanjani och Hamadi Khemiri. Foto: Roger Stenberg

terationer används helt automatiskt, och jag minns att jag tänkte: ”Men gud, de pratar ju shakespeareanska!” För det handlar ju inte om ’ta-dam-ta-dam-ta-dam-ta-dam’, utan om att man pratar med en rytm för att man njuter av att prata. Genom den där känslan och små språkliga abrovinscher kan man få folk att både skratta och gråta bara genom sättet att tala.

JENNY ANDREASSON TYCKER OM ETT starkt fysiskt spel, ett spel som går ner i kroppen.

– Jag tycker att det är roligast att göra pjäser som verkligen blottlägger det djupaste existentiella, och att göra det till fysik. De pjäser som appellerar starkast är de som har ett bråddjup men samtidigt kan ha en slags elegans och lätthet i sig. Min absoluta favoritpjäs av dem jag har gjort är *Syskonbädd* av Stina Aronson. Den hade bara satts upp en gång tidigare och kallats för sinnessjuk, men den texten är en sådan glimrande pärla. Jag skulle vilja säga att det är en av de bästa svenska pjäserna någonsin.

Intervju: Roland Heiel

Dramatens stora scen. Foto: Bengt Wanselius.